

**แนวทางการปรับใช้ทุนวัฒนธรรมในการพัฒนาชุมชน
บ้านวังหอน ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช**
**Guidelines for the Application of Cultural Capitals in
the Development at Ban Wanghon Community,
Tambon Wang Ang, Cha-Uat District, Nakhon Si
Thammarat Province**

ขวัญเรือน บุญกอบแก้ว
Kwanruan Boonkobkaew

สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
Princess Galyani Vadhana Institute of Cultural Studies, Prince of
Songkla University, Pattani Campus
E-mail: kwanruan.b@psu.ac.th

Received: May 20, 2019

Revised: Dec 01, 2019

Accepted: Dec 26, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทุนทางวัฒนธรรมบ้านวังหอน ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษาแนวทางการปรับใช้เพื่อพัฒนาชุมชนบ้านวังหอน ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต การสนทนากลุ่ม และการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 30 คน นำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านวังหอนมีวิถีชีวิตที่พึ่งพิงธรรมชาติเป็นสังคมแบบเครือ

ญาติ จนกระทั่งหลัง พ.ศ.2500 ป่าต้นน้ำเริ่มถูกทำลายมากขึ้น สวนป่าและนาข้าว ถูกเปลี่ยนแปลงเป็นสวนยางพารา ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงจากสังคมแลกเปลี่ยน เป็นสังคมทุนนิยมที่มุ่งเน้นรายได้เป็นหลักแบบสังคมสมัยใหม่ในปัจจุบัน จากสังคม ดั้งเดิมที่พึ่งพิงธรรมชาติทำให้ชาวบ้านชุมชนบ้านวังหอนได้ส่งสมทุนทางวัฒนธรรม ไปได้มากมาย โดยมีความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ทวดน้ำเวียน ทวดน้ำทะเลเขา ทวดเขารังด้อ ปู่เจ้าสมิงพลาย คนธรรพ์ เป็นต้น ทาง พระพุทธศาสนาชาวบ้านนับถือ หลวงพ่อแสง ทุมสโร อดีตเจ้าอาวาสวัดวังหอมพุ ทธาราม เปรียบเสมือนสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่พึ่งของชุมชน นอกจากนี้มีทุนทางด้าน วัฒนธรรมอื่นๆ อีกหลายประการ ได้แก่ ทุนด้านประเพณีและพิธีกรรม ทุนด้านการ ทำมาหากิน ทุนด้านธรรมชาติ ทุนด้านหัตถกรรม ทุนด้านการแพทย์แผนไทยและ ทุนด้านโบราณวัตถุ สิ่งเหล่านี้เป็นทุนที่สามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการ พัฒนาชุมชนบ้านวังหอนทางด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การใช้วัฒนธรรมชุมชน มาสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เช่น การใช้ภาษาถิ่น การลงแขก การเคารพผีปู่ตา การจัดการแหล่งน้ำผ่านระบบเหมืองฝาย ประเพณีสืบทอดมาและลุ่มน้ำ หรือการ นำเศรษฐกิจชุมชนจากการใช้ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการพัฒนาประเพณีวัน ทูเรียนหลักให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนหรือการส่งเสริมให้ชุมชนทำสวนสมรม สวน แบบผสมผสานเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนบนฐานของทุนทาง วัฒนธรรมและการรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของชุมชนให้เป็นสังคมแห่งความพอเพียงต่อไป

คำสำคัญ: ทุนทางวัฒนธรรม แนวทางการปรับใช้ ชุมชนบ้านวังหอน

Abstract

This research was conducted qualitatively. Its objectives were: 1) to study the cultural capital of Ban Wang Huon, Wang Ang Subdistrict, Cha-uaat District, Nakhon Si Thammarat Province, 2) to examine guidelines for the development of Ban Wanghon

community, Wang Ang Subdistrict, Cha-uat District, Nakhon Si Thammarat Province. Data were collected from documents, interviews, observations, group discussions, fieldwork, and a 30-participant workshop. The data were analyzed and presented descriptively.

The study indicated that Ban Wang Hun community has a way of life that depends on nature as a kinship society. Until after 2500 BC, the watershed forest began to be destroyed more and more. Forest plantations and rice fields have been changed into rubber plantations, causing the village society to change from an exchange society to a capitalist one, which focuses on income like the modern society today. Given it was originally a traditional society that relied on nature, the villagers of Ban Wanghun community have accumulated a lot of cultural capital. They believe in sacred spirits that exist in nature such as those of great-grandmothers, spirits in water sources and forests, and mythical figures and so forth. One of the most respected religious figures was the late Luangpo Saeng Thammasaro, the former abbot of Wat Wanghomphuttharam Temple. Other forms of capital include: tradition and rituals, livelihoods, nature, handicrafts, traditional medicine, and ancient objects. These together form cultural capital that can be used for the development of Ban Wang Hun for ecotourism. The use of community culture to strengthen the community includes the use of dialects, guests, and respect for ancestors' spirits, the management of water resources through an irrigation system, blessing ceremonies for forests and water sources, the promotion of community economy

by using local knowledge, the establishment of Durian Day to become the community's unique identity of the community, the encouragement of the community to adopt the integrated garden model to make the community to be self-reliant on the basis of cultural capital, and the preservation of the natural environment in the community in accordance with the needs of the community to be a society of sufficiency.

Keywords: cultural capital , guidelines for deployment, Ban Wanghon Community

1. บทนำ

วังหอนเป็นหมู่บ้านในตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลวังอ่างนี้เป็นป่าเขา เนื่องจากที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอชะอวดติดกับเทือกเขานครศรีธรรมราชและเป็นพื้นที่ชายขอบทางด้านทิศใต้ของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่คาบเกี่ยวกับพื้นที่จังหวัดตรัง และจังหวัดพัทลุง โดยเฉพาะพื้นที่หมู่ที่ 5 บ้านวังหอน ซึ่งเป็นเขตต่อแดนระหว่างสามจังหวัดดังกล่าวแต่เดิมนั้นหมู่บ้านวังหอนเป็นชุมชนบ้านป่าหรือชุมชนป่าต้นน้ำที่มีลำธารหลายสายไหลไปรวมกับคลองชะอวดและแม่น้ำปากพนังชุมชนบ้านวังหอนเป็นชุมชนบ้านป่าวิถีชีวิตของผู้อยู่อาศัยผูกพันกับธรรมชาติแวดล้อมและอำนาจสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เช่น ความเชื่อทวดน้ำเย็น ทวดน้ำทะเลเขา ทวดเขารังต้อปู่เจ้าสมิงพลาย คนธรรพ์ เป็นต้น ในระยะแรกนี้วิถีชีวิตเป็นแบบพึ่งพาเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนสิ่งของกับชุมชนภายนอก เช่น หมากพลูหรือของป่าและผลไม้ แลกกับข้าว เหลือ กะปิ เป็นต้น Udom Thong Buri. (Interview, 23 August 2013) ชุมชนได้สั่งสมและสร้างวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เช่น การจับสัตว์ การทำนา การทำสวนผลไม้ การออกปากกินวาน การตีผึ้ง เป็นต้น แต่หลังทศวรรษที่ 2520 เป็นต้นมา เมื่อมีวัดวังหอมพุทธารามเกิดขึ้นในชุมชน

ชาวบ้านหันมาประกอบกิจกรรมตามประเพณีพุทธศาสนา เช่น ประเพณีทำบุญเดือนสิบ ประเพณีลากพระ ประเพณีทอดกฐิน ประเพณีบวชนาค เป็นต้น ขณะเดียวกันการพัฒนาชุมชนแบบสมัยใหม่ที่เน้นทางวัตถุมากกว่าทางจิตใจได้เข้ามามีอิทธิพลในชุมชนบ้านวังทองอย่างกว้างขวาง ประกอบกับการสร้างถนนหนทางเชื่อมต่อกับชุมชนภายนอกได้สะดวกสบายมากขึ้น ทำให้วัฒนธรรมสมัยใหม่หลั่งไหลเข้าสู่ชุมชนบ้านวังทองอย่างรวดเร็ว สังคมจึงเริ่มเปลี่ยนเป็นแบบบริโภคนิยมหรือทุนนิยม การเปลี่ยนแปลงแบบสังคมสมัยใหม่ได้ค่อยๆ ทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิม คนรุ่นใหม่ค่อย ๆ ละทิ้งรากเหง้าของตนเองหันไปนิยมวัฒนธรรมสมัยใหม่และเริ่มสร้างปัญหาให้กับชุมชนมากขึ้น เช่น ป่าต้นน้ำถูกทำลาย สวนผลไม้ ป่าเปลี่ยนเป็นสวนยางพารา ถั่วและเพิงผาถูกขุดทำลาย เป็นต้น ศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่ชาวบ้านวังทองได้ยึดเหนี่ยวเป็นที่พึ่งทางจิตใจที่สืบทอดกันมายาวนานอันเป็นทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนที่น่าสนใจศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเป็นประโยชน์ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิตของชาวบ้านวังทอง ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาวิจัยทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านวังทองเพื่อจะได้นำข้อมูลไปปรับใช้ในการพัฒนาชุมชนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนบริเวณบ้านวังทองให้เหมาะสมแบบสังคมพอเพียงต่อไป

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.เพื่อศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านวังทอง ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 2.เพื่อศึกษาแนวทางการปรับใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนบ้านวังทอง ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative approach) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เน้นการใช้วิธีการศึกษาข้อมูลภาคสนาม (field research) ให้ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และใช้ข้อมูลเอกสารประกอบบางส่วนตามประเด็นที่ศึกษา โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1.ขั้นสำรวจและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและแหล่งพื้นที่ศึกษา โดยการสำรวจและศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนพื้นที่ศึกษา เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ในการกำหนดกรอบความคิดและแนวทางในการวิจัย

2.ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดังนี้

2.1 พื้นที่ศึกษาคือชุมชนบ้านวังหอน ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2 กลุ่มเป้าหมายในชุมชน ได้แก่ ปราชญ์ผู้รู้ในท้องถิ่น ผู้นำชุมชน พระสงฆ์และองค์กร หน่วยงานราชการและชาวบ้านทั่วไป

2.3 สัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลตามกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด จำนวน 18 คน

2.4 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบชุมชนมีส่วนร่วมโดยจัดประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 3 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมเรียนรู้ตามขอบเขตด้านเนื้อหาที่กำหนด

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยนำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมได้มาจัดจำแนกหมวดหมู่และศึกษาวิเคราะห์ตามขอบเขตด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ นำข้อมูลจากการศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้ชุมชน หรือกลุ่มเป้าหมายร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องเพื่อปรับปรุงแก้ไข ขั้นการรายงานผลการวิจัย โดยนำเสนอแนะของชุมชนมาปรับปรุงแก้ไขและจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

5.สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการปรับใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนบ้านวังหอน ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช พบทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านวังหอน ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 การศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านวังหอน สามารถแบ่งออกได้ 7 ประเด็น ดังนี้ 1. ทุนด้านความเชื่อและศาสนา ความเชื่อดั้งเดิมของชุมชนบ้านวังหอน ความเชื่อด้านนี้ส่วนใหญ่เกี่ยวกับวิญญาณสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ทวดน้ำเวียน สถิต ณ บริเวณเขาคัดแข้งมีลักษณะเป็นงูเผือกชาวบ้านได้สร้างศาลไว้ตรงทางเข้าหมู่บ้าน ทวดหรือเทวดาน้ำทะเลสถิตอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้านมีลักษณะเป็นงูใหญ่ ปู่เจ้าฟ้าหรือปู่เจ้าสมิงพลาย สถิตอยู่ ณ ศาลบริเวณโรงเรียนบ้านวังหอน คนธรรพ์สถิตอยู่ ณ ถ้ำคนธรรพ์ เป็นต้น Udom Thong Buri. (Interview, 23 August 2013) นอกจากนี้ ยังมีวิญญาณศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ อีกจำนวนมาก เช่น ทวดรังต้อ ตาหลวงเดช ตาหลวงราม ทวดตาหมื่นเกล็ดยายนาง เป็นต้น วิญญาณศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้เป็นที่เคารพบูชาของชุมชนบ้านวังหอน ซึ่งคอยคุ้มครองชาวบ้านวังหอนให้ปลอดภัย ผู้ที่เคารพบูชาจะได้รับการช่วยเหลือแต่หากบลบลูผู้นั้นจะได้รับโทษมือนเป็นไปต่าง ๆ นานา

ความเชื่อทางศาสนา ชาวบ้านวังหอนเป็นผู้นับถือพุทธศาสนา ร้อยเปอร์เซ็นต์ มีความเชื่อในระบบบุคคล โดยเฉพาะความเชื่อว่า หลวงพ่อแสง ธรรมสโร เป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีความศักดิ์สิทธิ์สามารถย่นระยะทางได้ เดินกลางฝนไม่เปียก พระเครื่องรางของขลังที่หลวงพ่อแสง ธรรมสโร สร้างไว้เชื่อว่ามีอานุภาพศักดิ์สิทธิ์ มีพุทธคุณด้านแคล้วคลาดภัย เมตตามหานิยม โชคลาภและคงกระพันมหาอุดและเชื่อว่าเมื่อทำนมนรณภาพแล้ว ร่างกายจะไม่เน่าเปื่อยแข็งกลายเป็นหิน จึงต้องใส่โลงแก้วไว้ในวิหารภายในวัดวังหอนพุทธาราม Aranya Thongsang. (Interview, 2 October 2013) เพื่อให้ชาวบ้านและประชาชนทั่วไปได้กราบไหว้บูชาต่อไป ความเชื่อทางไสยศาสตร์ ความเชื่อทางพุทธศาสนามักจะผสมผสานกับ

ความเชื่อทางไสยศาสตร์ ชุมชนบ้านวังหอนมีความเชื่อทางด้านนี้หลายอย่าง เช่น การตั้งศาลพระภูมิ การทำพิธีสวดบ้าน การทำพิธีแก้คุณไสย เป็นต้น ความเชื่อเกี่ยวกับเหล็กไหล ชาวบ้านวังหอนเชื่อว่า ถ้าและเพิงหินหลายแห่งเป็นที่อยู่ของเหล็กไหล เช่น ถ้ำคนธรรพ์ ถ้ำวังนายพุด ถ้ำห้วยยูง ถ้ำหนกเหียง เป็นต้น ซึ่งได้มีคนหลายกลุ่มเข้ามาทำพิธีเพื่อตัดเหล็กไหลนำไปใช้เป็นเครื่องรางของขลังป้องกันตัว Charan Rakkumnum. (Interview, 8 January 2014)

2.ทุนด้านประเพณีและพิธีกรรม ประเพณีวันสารทไทยหรือประเพณีชิงเปรตเป็นประเพณีที่ชาวบ้านวังหอนได้ถือปฏิบัติมาหลายชั่วคนเพราะถือว่าเป็นประเพณีทำบุญให้กับบรรพบุรุษหรือปู่ตายาย บิดา มารดา ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว หรือเรียกว่า ประเพณีชิงเปรต ตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 และวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ทั้ง 2 วันที่ชาวบ้านจะนำอาหารคาวหวานไปทำบุญที่วัดใกล้บ้าน สมัยก่อนชุมชนบ้านวังหอนไม่มีวัดชาวบ้านเดินทางไปทำบุญที่วัดถ้าพระพุทโธชัย อำเภอยะยอ จังหวัดตรัง ปัจจุบันชาวบ้านจะร่วมกันไปทำบุญที่วัดวังหอมพุทธาราม ซึ่งเป็นวัดกลางชุมชนบ้านวังหอน ขนมที่ใช้ในพิธีทำบุญ ได้แก่ ขนมลา ขนมพอง ขนมเบ้ซั่ม(ขนมเจาะหู) ขนมบ้า และขนมเทียน โดยจัดใส่ภาชนะ เรียกว่า หมรับ ไปถวายพระที่วัดหลังพระสงฆ์ทำพิธีเสร็จแล้วชาวบ้านทำขนมคาวหวานไปวางบนร้านเปรตที่ยกพื้นสูงบางครั้งร้านเปรตตั้งบนเสาสูงนิยมใช้ต้นหมากทาน้ำมันแล้วให้ผู้ที่มาทำบุญแย่งชิง ขนมจากร้านเปรตเพื่อนำกลับไปบ้านเพราะถือว่าเป็นมงคลประเพณีวันทุเรียนหล่น เนื่องจากบริเวณชุมชนบ้านวังหอนมีสวนทุเรียนจำนวนมากที่ให้ผลผลิตในแต่ละปีเกินความต้องการของชุมชน จึงมีการคิดจัดงานวันทุเรียนหล่น ขึ้นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2539 มีการจัดงานต่อเนื่องมาทุกปี ในปี พ.ศ. 2556 เป็นการจัดงานครั้งที่ 17 การกำหนดวันจัดงานแต่ละปีไม่แน่นอนประมาณเดือนสิงหาคม – กันยายนของทุกปีการจัดงาน ปี พ.ศ.2556 ตรงกับวันที่ 7 กันยายน พ.ศ.2556 สถานที่จัดงานใช้บริเวณโรงเรียนบ้านวังหอน วัตถุประสงค์ของการจัดงานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์ของดีชุมชนบ้านวังหอน กิจกรรมในงานมีการประกวดผลไม้ ประกวดอาหารท้องถิ่น นวดแผนโบราณ มี

กีฬาพื้นบ้าน เช่น ตะกร้อ ชักกะเยอ แข่งขันทูลุเรียน แข่งขันกินทูลุเรียน เป็นต้น ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มบ้านในชุมชนและส่งเสริมให้ประชาชนภายนอกเข้ามาท่องเที่ยวบ้านวังทองดังที่ Dedication Ka Hom, Pichit Wandee and Samran erra (2015, 57) กล่าวว่า ทูตทางวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรที่สะสมอยู่ในระบบ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม วัตถุสิ่งของ รวมไปถึงแนวทางการดำเนินชีวิตของชุมชนที่ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมและช่วยกันสืบทอด และนำความรู้เผยแพร่ให้กับคนรุ่นหลังได้รู้ถึงการนำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

3. ทุนด้านการทำมาหากิน การหาของป่า เนื่องจากชุมชนบ้านวังทองตั้งอยู่บนป่าต้นน้ำที่ล้อมรอบด้วยภูเขา ซึ่งเป็นแหล่งป่าที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิด และสัตว์ป่าหลายชนิด เช่น ช้าง เสือ หมี แม่น กวาง ครุฑ หมูป่า เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสวนผลไม้ป่าอีกหลายชนิด แต่ที่มีชื่อเสียง ได้แก่ พุริณและมังคุด ซึ่งสามารถนำผลไม้เหล่านี้มาบริโภคในชุมชนได้ตลอดทั้งปี ส่วนที่เหลือก็สามารถนำไปแลกเปลี่ยนหรือขายให้กับชุมชนภายนอกเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน ส่วนไม้ขนาดใหญ่ก็นำมาเป็นสิ่งก่อสร้างหรือทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น หวาย ไม้ไผ่ คล้า คลุ้ม จาก เป็นต้น นำมาทำเป็นภาชนะใส่ของ เช่น กะเจีย กระดัง เสือ เป็นต้น

การตบवाद เป็นวิธีการจับแมลงवाद ซึ่งเป็นแมลงชนิดหนึ่งคล้ายจิ้งจกแต่ตัวเล็ก กว่า เนื่องจากชุมชนบ้านวังทองมีป่าไม่มากเป็นที่อาศัยของแมลงหลายชนิด บางชนิดชาวบ้านจับมาเป็นอาหาร โดยเฉพาะแมลงवादชาวบ้านนิยมนำมาเป็นอาหาร การจับแมลงवादให้ได้จำนวนมากๆ ชาวบ้านใช้วิธีตบवाद ในช่วงเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ ของทุกปี ต้นไม้เริ่มแตกใบอ่อนแมลงवादจะรวมตัวกันมาเกาะกินใบไม้ การตบवादกระทำกันในเวลากลางคืน โดยนำตะเกียงหรือไฟที่ทำจากมันยางจุดไฟให้เกิดแสงสว่าง แล้วใช้กิ่งไม้ปักไว้คู่กับแสงไฟ ผู้จับแมลงใช้มือตบให้เกิดเสียงดังหรือใช้กะลาเคาะให้เกิดเสียงดังแมลงवादจะบินลงมาจับที่กิ่งไม้หรือลงมาเล่นแสงไฟ ชาวบ้านจะช่วยกันจับเพื่อนำไปปรุงเป็นอาหาร Samngam

Phaichit. (Interview, 8 January 2014) ปัจจุบันการทบवादได้ถูกนำมาใช้เพื่อการแข่งขันของเยาวชนต่อต้านยาเสพติดในหมู่บ้านโดยใช้สถานที่บริเวณโรงเรียนบ้านวังหอน การทำนา เดิมชุมชนบ้านวังหอนมีที่ราบและเนินเขาที่พอจะทำได้ประมาณ 70 ไร่ การทำนาแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ทำนาดำบริเวณใกล้ ๆ วัดวังหอมพุทธาราม ซึ่งชักน้ำจากลำห้วยต่าง ๆ โดยใช้ระบบทำนบหรือเขื่อนแม้ว่าทำด้วยคันดินและการทำนาไถบนเนินสูงแต่ผลผลิตยังไม่พอเลี้ยงชุมชนได้ทั้งหมดอุปสรรคสำคัญที่ทำนาไม่ได้ผลเท่าที่ควร นอกจากปัญหาเรื่องน้ำแล้ว คือ ปัญหาเรื่องนกกลาจำนวนมากลงมากินข้าว จึงต้องเลิกการทำนาไปประมาณ 20 ปีมาแล้ว Saraphi Nak Kliang (Interview, 22 August 2013) การทำสวน เดิมชุมชนบ้านวังหอนทำสวนแบบสวนป่าหรือสวนธรรมชาติส่วนใหญ่เป็นสวนผลไม้ ได้แก่ สวนทุเรียน สวนมังคุด สวนกลางสาดและสวนเงาะ ต่อมามีการตัดโค่นทุเรียนป่าทำเป็นสวนยางพารา ประมาณ พ.ศ. 2523-2524 นอกจากนี้ยังมีการทำสวนพลู ซึ่งเป็นพลูที่มีชื่อเสียงสามารถส่งไปขายนอกชุมชน ทำรายได้หลักให้กับชุมชนมาตั้งแต่อดีต แต่ปัจจุบันความนิยมการใช้พลูได้ลดความจำเป็นลง ส่วนสวนผลไม้ปัจจุบันได้รับการปรับปรุงพัฒนาเป็นสวนสมรมแบบผสมผสานมีการแบ่งพื้นที่เป็นชั้น ๆ ตามระดับความสูงของพื้นที่ชั้นสูงสุดปลูกหมาก มะพร้าว ทุเรียน ชั้นรองลงมาปลูก มังคุด เงาะ สะตอ ลูกเนียง ชั้นล่างสุด(ที่ราบ) ปลูกผักทั่วไป เช่น ชিং ข่า มะเขือ พริก ขมิ้นชัน เป็นต้น

4.ทุนด้านธรรมชาติ ชุมชนบ้านวังหอนเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ล้อมรอบด้วยภูเขา เช่น เขาวังนายพุต เขาหน้าอ้ายหมี่ เขาโปะวัด เขาควนหัวช้าง เขาคัดแข้ง เป็นต้น ภูเขาเหล่านี้มีถ้ำและเพิงผาที่สวยงาม มีหินงอกหินย้อยที่สวยงาม มีตำนานเล่าขานเกี่ยวกับคนธรรพ์ ตำนานเหล็กไหล และบางแห่งเคยเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์มาแล้ว ประมาณ 2,000-4,000 ปี ถ้ำและเพิงผาเหล่านี้จึงเป็นสถานที่ที่น่าสนใจ สามารถจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดให้คนภายนอกเข้ามาท่องเที่ยวบริเวณชุมชนเพื่อสร้างงานและรายได้ให้กับชาวบ้านวังหอน เช่น ถ้ำวังนายพุต ถ้ำคนธรรพ์ ถ้ำโปะวัด ถ้ำห้วยยูง ถ้ำหนักเหวียง เป็นต้น

5. ทุนด้านหัตถกรรม หัตถกรรมที่ทำหรือใช้กันในชุมชนบ้านวังหอนส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต ได้แก่ เครื่องมือดักสัตว์ เช่น ขอนทำจากไม้ เป็นท่อนผูกมัดด้วยหวายใช้ดัก แม่น และอีแกะ ขุดทำด้วยหวายใช้ดัก แม่น และอีแกะ แร้วใช้ดักสัตว์นานาชนิด เป็นต้น ส่วนเครื่องมือใช้มีหลายชนิด เช่น ชะ หรือตะกร้า ทำด้วยต้นคลุ้มและหวายใช้ใส่ผลไม้ กระดังมอญ สานด้วยต้นคลุ้ม และต้นคล้าไข่นวดข้าว ตากข้าว กระดังใช้พัดข้าว กระเจียวใช้ตากสิ่งของ เป็นต้น

6. ทุนด้านการแพทย์แผนไทย ชุมชนบ้านวังหอนเป็นชุมชนป่าเขาที่อยู่ห่างไกลตัวเมืองมาก การรักษาพยาบาลสมัยใหม่ยังเข้าไปไม่ถึงมากนัก ชาวบ้านจึงนิยมรักษาโรคภัยไข้เจ็บจากหมอพื้นบ้าน ซึ่งใช้สมุนไพรที่ทำได้จากในป่าเขาบริเวณหมู่บ้าน เช่น จันทน์หอม มีสรรพคุณแก้โรคริดสีดวง วานแดง มีสรรพคุณแก้โรคคัน เทียมแดงใช้ลดกรดในกระเพาะ เป็นต้น นอกจากนี้ใช้สมุนไพรรักษาผู้ป่วยแล้ว ยังมีการใช้คาถาอาคม ประกอบการรักษาโรคอีกด้วยเห็นได้จากที่หลวงพ่อบุญส่ง รมมสโร อดีตเจ้าอาวาส วัดวังหอมพุทธาราม รักษาโรคกระดูกหัก กระดูกแตก ด้วยสมุนไพรและคาถาอาคม

7. ทุนด้านโบราณวัตถุ โบราณวัตถุที่ค้นพบในบริเวณชุมชนบ้านวังหอน ส่วนใหญ่พบในถ้ำและเพิงหิน เช่น เศษเครื่องดินเผาหลายชิ้น ทาบหม้อสามขา กระดุมมนุษย์ กระดุมสัตว์ เปลือกหอย พบภายในถ้ำวังนายพุด ถ้ำหนักเหวเรียง และถ้ำโปะวัด เป็นต้นซึ่งส่วนใหญ่ไม่สมบูรณ์เนื่องจากถูกทำลายจากการขุดมูลค้างคาว หลักฐานเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าบริเวณชุมชนบ้านวังหอนเคยเป็นที่พักอาศัยของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ประมาณ 4,000 ปีมาแล้ว ส่วนโบราณวัตถุที่สมบูรณ์ได้พบที่เพิงหินใกล้ ๆ กับถ้ำหนักเหวเรียง ได้แก่ ไห 4 หู 2 ใบ ใบหนึ่งเป็นไหเคลือบสีน้ำตาลคำอีกใบหนึ่งเป็นไหไม่เคลือบ ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่วัดวังหอมพุทธาราม เป็นเครื่องปั้นดินเผาจากเตาเผาวัดพระปรางค์ในอำเภอ บางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี มีอายุประมาณพุทธศตวรรษ ที่ 20-23 (Foreign Exchange ThamPreechakon and Krisda Phisri. 1990, pp.72-74)

การพัฒนาทุนวัฒนธรรมมีทั้งส่วนที่สัมผัสได้และสัมผัสไม่ได้ ทุนวัฒนธรรมถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทุนวัฒนธรรมเป็นจุดศูนย์กลางที่เชื่อมโยงกับทุนประเภทอื่น ๆ ได้แก่ ทุนธรรมชาติ ทุนกายภาพ ทุนสังคม ทุนมนุษย์ ทุนการเงินและทุนวัฒนธรรม โดยทุนวัฒนธรรมสามารถสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนในการนำทุนวัฒนธรรมมาเพิ่มคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจทุนทางวัฒนธรรมเป็นคุณค่าที่มาพร้อมกับค่านิยม ความเชื่อ ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และงานสร้างสรรค์อันเกิดจากการศึกษาค้นคว้าจากผู้รู้ ดังที่ Direk Patmasiriwat and others (2004). กล่าวถึง ทุนทางวัฒนธรรมว่า ทุนทางวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับคุณค่า ความรู้คู่ภูมิปัญญา และงานสร้างสรรค์อันเกิดจากการค้นคว้าและค้นพบโดยผู้ทรงความรู้ในท้องถิ่นรวมทั้งค่านิยมและความเชื่อที่ผูกพันสังคมทำให้เกิดการจัดระเบียบของสังคมหรือสร้างกฎกติกาที่เป็นคุณค่าต่อสังคมโดยส่วนรวม รวมถึงกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง การใช้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรมถือเป็นคุณค่าที่ช่วยให้สังคมดำรงอยู่อย่างสมดุล พึ่งพาอาศัยกัน สร้างสินค้าสาธารณะเพื่อใช้ร่วมกัน แทนที่จะเป็นสังคมแห่งการแย่งชิง ทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของทุนทางสังคมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งซึ่งหากสามารถพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทุนดังกล่าวได้อย่างเต็มที่นำมาซึ่งการสร้างสรรคคุณค่าและมูลค่าเพิ่มได้ ดังนั้น การศึกษาทุนทางวัฒนธรรมจึงเป็นพื้นฐานให้ผู้เรียนได้เกิดแนวความคิดในการที่จะนำเอาวัฒนธรรมที่ติงามมาพัฒนาให้เกิดคุณค่าและมูลค่าอันส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ติงามในที่สุด

5.2 การศึกษาแนวทางการปรับใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนบ้านวังหอน

จากการศึกษา เรื่อง แนวทางการปรับใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนบ้านวังหอน ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช พบแนวทางการปรับใช้ทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านวังหอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การปรับใช้ทุนวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ทุนทางวัฒนธรรมของสภาพทางธรรมชาติบริเวณชุมชนบ้านวังหอนอันประกอบด้วยถ้ำที่สวยงาม ป่าเขาและน้ำตก เป็นทรัพยากรที่สำคัญของการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ซึ่งชุมชนและองค์กรในท้องถิ่นควรร่วมมือกันในการนำทรัพยากรเหล่านี้มาใช้ประโยชน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการใช้เส้นทางถ้านายพุต ผานายหมี ถ้ำหนักเหวียง(สันตบทคุหา)ถ้ำคนธรรพ์และน้ำตกหนานสวรรค การจัดการท่องเที่ยวควรให้มีความสัมพันธ์กับประเพณีวันทุเรียนหล่นหรือในช่วงฤดูที่ผลสุก เช่น เงาะ ทุเรียน เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้รับประทานและซื้อกลับบ้านเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มมากขึ้น หรือการจัดการท่องเที่ยวให้สัมพันธ์กับกลุ่มเยาวชนในบริบทใกล้เคียงที่จัดให้มีการท่องเที่ยว เช่น ล่องแก่งหนานมดแดง เป็นต้นเพื่อเป็นการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวให้สัมพันธ์กับชุมชนภายนอก ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน นอกจากนี้ที่ชุมชนควรมีมัคคุเทศก์นำเที่ยวที่รู้จักพื้นที่และมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องราวของชุมชนบ้านวังหอนเป็นอย่างดีด้วย

2.การปรับใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมด้านอาชีพ ลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของชุมชนบ้านวังหอน คือ เป็นชุมชนต้นน้ำที่แวดล้อมด้วยป่าเขาและธารน้ำหลายสายที่เป็นต้นน้ำของคลองชะอวดและแม่น้ำปากพนัง ประชาชนส่วนใหญ่จึงสัมพันธ์อยู่กับป่าเขาเดิมมีอาชีพหลักในการหาของป่า และสวนผลไม้ตามชนิด เช่น เงาะ มังคุด ทุเรียน เป็นต้น ผลผลิตเหล่านี้เดิมมีจำนวนมากเกินกว่าชุมชนจะบริโภคได้ทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ทำให้ประชาชนจำนวนมากประกอบอาชีพการซื้อขายผลไม้ทั้งในลักษณะของผลไม้สดและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำให้ชุมชนมีรายได้หลัก

จากป่าเขา นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการปลูกขมิ้นชันเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนมากขึ้น แต่เดิมมีการปลูกพลูจำนวนมากที่ส่งขายชุมชนภายนอก จนได้ชื่อว่าใบพลูจากชุมชนบ้านวังหอนมีคุณภาพดีเป็นที่นิยมของชุมชนภายนอก แต่ปัจจุบันประชาชนนิยมหันมาประกอบอาชีพทำสวนยางพาราและสวนปาล์มมากขึ้นทำให้วิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นชุมชนจึงควรหันมาให้ความสนใจกับทุนทางวัฒนธรรมของบ้านวังหอนและนำทุนวัฒนธรรมที่มีอยู่ดังได้กล่าวมาแล้วเพื่อปรับปรุงและพัฒนาอาชีพของชุมชนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมตามชุมชนที่มีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนานต่อไป

3. การปรับใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม

ชุมชนบ้านวังหอนมีศูนย์รวมความเชื่อความศรัทธาที่เกี่ยวกับวิญญาณศักดิ์สิทธิ์อยู่หลายแห่ง เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับทวดน้ำเวียน ทวดหรือเทวดาน้ำทะเลภูเขา ทวดเขารังต่อ ปู่เจ้าสมิงพลาย เป็นต้น ความเชื่อเหล่านี้เป็นความเชื่อดั้งเดิมที่ชาวบ้านนับถือกันมา แต่หลังทศวรรษ พ.ศ. 2530 เมื่อมีการสร้างวัดวังหอมพุทธาราม โดยการนำของหลวงพ่อแสง ธรรมสโร ในฐานะพระเกจิอาจารย์ที่ศักดิ์สิทธิ์ วัดแห่งนี้จึงเป็นที่รวมความเชื่อความศรัทธาของชุมชนในการประกอบพิธีบุญของผู้คนตลอดมา เช่น พิธีกรรมวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา ประเพณีทำบุญวันสารทไทย ประเพณีวัดลากพระ (วันออกพรรษา) เป็นต้น ซึ่งประเพณีการลากพระ (วันออกพรรษา) เป็นต้น ซึ่งประเพณีและพิธีกรรมเหล่านี้ ชุมชนสามารถนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการสั่งสอนและแนวปฏิบัติทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของผู้คนในบริเวณนี้ดังเห็นได้จากประเพณีวันสารทไทยหรือประเพณีวันชิงเปรตที่กระทำกันในวันขึ้น 1 ค่ำ และวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี เป็นวันที่แสดงออกถึงความกตัญญูตเวทีแก่บรรพบุรุษ บุพการีผู้ล่วงลับไปแล้ว เป็นวันแห่งการรวมญาติมิตรสร้างความสามัคคีให้กับผู้คนและชุมชนและเป็นวันแห่งการบริจาคทานด้วย ซึ่งเป็นการสร้างและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้ผู้คนถือปฏิบัติสืบทอดกันตลอดไป

4.การปรับใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการวางแผนพัฒนาชุมชน ข้อมูลทุนทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลที่ต้องครุ่นคิดในชุมชนสามารถนำไปปรับใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาชุมชนบ้านวังทองได้อย่างดี เช่น การวางแผนในการกำหนดพัฒนาเส้นทางคมนาคมสู่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ หรือการกำหนดแผนในการส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมให้กับประชาชนในชุมชน หรือการกำหนดแผนเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมประเพณีในชุมชน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้้องครุ่นคิดในชุมชนสามารถนำข้อมูลทุนทางวัฒนธรรมไปใช้ในการพิจารณากรอบในการทำงานได้ในระดับหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามการนำทุนทางวัฒนธรรมไปปรับใช้ในการวางแผนพัฒนานั้นจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้คนในชุมชนด้วย

5. การปรับใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ท้องถิ่น ข้อมูลทุนทางวัฒนธรรมตามที่ได้รับจากผลของการวิจัยครั้งนี้เป็นองค์ความรู้ที่สำคัญของชุมชนบ้านวังทอง ซึ่งประกอบด้วยทุนทางวัฒนธรรมตลอดถึงสภาพธรรมชาติแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์ต่อการตั้งถิ่นฐาน ดังนั้น้องครุ่นคิดในชุมชนและโรงเรียนหรือสถานศึกษาสามารถนำไปปรับให้นักเรียนหรือเยาวชนได้เรียนรู้เรื่องราวของชุมชนบ้านวังทอง ซึ่งเป็นการสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนได้เห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากผลของการศึกษา เรื่อง แนวทางการปรับใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนบ้านวังทอง ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช พบข้อสรุปแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.ทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านวังทอง เนื่องจากชุมชนบ้านวังทองเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนป่าต้นน้ำแวดล้อมด้วยธรรมชาติที่เป็นป่าเขา มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ผลไม้ พืชผัก สมุนไพร เป็นต้น ดังนั้นวัฒนธรรมของกลุ่มชนบริเวณนี้จึงผูกพันหรือมีเหตุปัจจัยจากธรรมชาติแวดล้อม เช่น การสร้างที่

อยู่อาศัย ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ วัฒนธรรมการทำนาคำและนาไร่ การทำสวนสมรม เป็นต้น แต่วัฒนธรรมที่โดดเด่นของชุมชนที่มีเหตุปัจจัยจากธรรมชาติ คือ วัฒนธรรมด้านความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ เช่น ทวดน้ำเวียน ทวดหรือเทวดาน้ำละอูเขา ทวดเขารังต้อ เจ้าป่า เจ้าฟ้า ปู่เจ้าสมิงพลาย เป็นต้น ทวดหรือวิญญาณศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ ล้วนแต่เกิดจากลักษณะพิเศษของธรรมชาติ เช่น น้ำเวียนซึ่งเป็นวังน้ำลึกที่ไหลวนเข้าไปใต้ภูเขาคัดแข้งไปออกอีกด้านหนึ่งของภูเขาส่งอันตรายสำหรับคนหรือสัตว์ที่ตกลงไป จึงทำให้เกิดความเชื่อว่าเป็นที่สถิตของวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ คือ ทวดน้ำเวียนเป็นทวดเช่นเดียวกับทวดอื่นๆ ที่ผู้คนให้ความเคารพบูชาเพราะเชื่อว่าเป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ที่คอยคุ้มครองป้องกันอันตรายให้ผู้คนในบริเวณนี้ การที่ผู้คนบริเวณนี้ให้การนับถือวิญญาณศักดิ์สิทธิ์มากกว่าสิ่งอื่นๆ อันเนื่องจากเหตุปัจจัยอีกประการหนึ่ง คือ บริเวณชุมชนบ้านวังหอนเดิมไม่มีวัดทางพุทธศาสนาที่จะให้ชาวบ้านได้ยึดเหนี่ยวทำบุญในเทศกาลต่างๆ ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านจึงหันไปนับถือวิญญาณศักดิ์สิทธิ์สิ่งเหนือธรรมชาติจากข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับ Seriphong Phit (2008) ที่ชี้ให้เห็นว่าทุนทางวัฒนธรรม หมายถึง ความเป็นคุณค่าของสังคมที่แสดงออกทางจารีตประเพณี ศิลปกรรม ความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ วิถีชุมชนที่มีรากฐานจากความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมถึงความรู้และภูมิหลังของบุคคล การส่งเสริมและพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านวังหอนมีทุนทางวัฒนธรรมหลายด้าน เช่น ทุนด้านความเชื่อและศาสนา ทุนด้านประเพณีและพิธีกรรม ทุนด้านหัตถกรรม ทุนด้านการแพทย์แผนไทย (Chatthipnat and Pornphilaertwicha, 1998) ได้กล่าวถึง ทุนทางวัฒนธรรมของหมู่บ้าน ในแง่ของการพึ่งพากันและกันในหมู่บ้านชาวบ้านในชุมชนมีการพึ่งพาอาศัยกันดังที่มักเรียกเป็นคำคู่กันว่า “ออกปาก” และ “กินวาน” ชาวบ้านในชุมชนสามารถออกปากขอความช่วยเหลือให้वानกันระหว่างเพื่อนบ้านของตน และมีการช่วยเหลือกันเมื่อมีความเดือดร้อน นอกจากนี้ยังมีป่าเขาน้ำตกที่เป็นธรรมชาติสวยงาม จึงมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาทุนเหล่านี้ เพื่อนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนบ้านวังหอนทางด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การส่งเสริมและพัฒนาประเพณีวัน

ทุเรียนหล่น ให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน หรือการส่งเสริมให้ชุมชนทำสวนสมรม หรือสวนแบบผสมผสานเพื่อให้ชุมชนได้พึ่งตนเองได้ ชุมชนบ้านวังทองเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีพัฒนาการสืบทอดกันมาหลายร้อยปีจึงได้สะสมวัฒนธรรมของชุมชนมายาวนานจนก่อเกิดเป็นวิถีชุมชนที่ผู้คนได้ถือปฏิบัติเป็นอัตลักษณ์ของตนเองเป็นกระบวนการสร้างสรรค์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาด้านต่างๆ เช่น คติความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม หัตถกรรม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อชุมชนเพราะเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชน ทุนวัฒนธรรมของชุมชนบ้านวังทองมีลักษณะเด่นหลายประการรวมถึงสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ที่เอื้อประโยชน์ต่อการเกิดขึ้นของวัฒนธรรมจากลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของชุมชนทำให้มีการคิดเป็นคำขวัญของชุมชนไว้ว่า

หลวงพ่อบ้าง	แหล่งขมิ้น
ถิ่นห้วยน้ำใส	ถ้ำหลากหลาย
ดอกไม้หลากสี	ผลไม้มากมาย
ทุเรียนพันธุ์เดิม	

คำขวัญดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นอัตลักษณ์เดิมภายในชุมชนบ้านวังทองได้เป็นอย่างดี ซึ่งประกอบด้วย หลวงพ่อบ้างอันเป็นที่เคารพบูชาของผู้คนในชุมชนและเป็นพระเกจิอาจารย์ที่ประชาชนทั่วไปให้ความนับถือ พื้นที่จำนวนมากใช้เป็นที่ปลูกขมิ้นและมีอ่างน้ำห้วยน้ำใสขนาดใหญ่กักเก็บน้ำไว้ใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภคของชุมชน มีถ้ำธรรมชาติที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง เช่น ถ้ำคนธรรพ์ ถ้ำวังนายพุด ถ้ำหนักเหียง ถ้ำเปะวัด และชุมชนบ้านวังทองยังมีสวนผลไม้ขนาดนาชนิด เช่น ทุเรียน เงาะ ลำไย มังคุด เป็นต้น

2.แนวทางการปรับใช้ทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านวังทอง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ทุนทางวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนบ้านวังทองและการที่ชุมชนนำเอาทุนทางวัฒนธรรมวิถีชีวิต

วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อแบบดั้งเดิมของชุมชนตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆ ถือเป็นต้นทุนเดิมของชุมชนมาปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน กระบวนการรวมกลุ่มที่เกิดขึ้นเป็นแหล่งเรียนรู้ของชาวบ้านในชุมชนที่มีจุดประสงค์เดียวกันในการพัฒนาชุมชนบ้านวังทองร่วมกัน เกิดเป็นชุมชนเข้มแข็ง พัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ภายใต้หลักของสังคมแห่งความพอเพียงบนฐานของทุนทางวัฒนธรรมและการรักษาสีเขียวลือลมัยทางธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน ชุมชนเกิดการเรียนรู้และเห็นคุณค่าจากสิ่งต่างๆร่วมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Mankhong ,2017) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของทุนทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษาชุมชนในตำบลบ้านตุน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีการใช้ทุนทางวัฒนธรรมตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจชุมชนพัฒนาอาชีพ และการส่งเสริมให้ทุนบุคคลมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวเชื่อมกับกิจกรรม การเรียนรู้ถ่ายทอดผ่านศูนย์เรียนรู้ในชุมชนให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดเป็นพลังในการขับเคลื่อนชุมชน ชุมชนเข้มแข็งสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ทุนทางวัฒนธรรมเป็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าที่มาพร้อมกับค่านิยม ความเชื่อความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และงานสร้างสรรค์อันเกิดจากการค้นคว้าจากผู้รู้ ดังแนวคิดของ (PattamSiriwat, 2006) ได้กล่าวถึง การใช้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรมถือเป็นคุณค่าที่ช่วยให้สังคมดำรงอยู่อย่างสมดุล พึ่งพาอาศัยกัน สร้างสินค้าสาธารณะเพื่อใช้ร่วมกัน เป็นลักษณะการถ่ายทอดความรู้ในลักษณะ Tacit knowledge ผ่านทักษะและความชำนาญ ที่ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ดังนั้น การที่จะพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมเพื่อที่จะให้มีการนำทุนทางวัฒนธรรมไปใช้ประโยชน์จะต้องสร้างและพัฒนาแหล่งและกระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ง่าย โดยสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด หอศิลป์ อุทยานแห่งการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ที่มีชีวิตชีวา จัดทำฐานข้อมูล แผนที่นำทางหรือทำเนียบทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ที่มีความชัดเจน ถูกต้อง ครบถ้วนที่สามารถเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์

ได้สะดวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Kutchapon and Siri Wong, 2016) พบว่า การบูรณาการทุนทางวัฒนธรรมสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านซากแก้ว ประกอบด้วย 1. เมื่อใดที่เกิดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการ 2. เมื่อใดที่ชุมชนมีความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการ จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ 3. เมื่อใดที่ชุมชนเกิดการเรียนรู้และเห็นประโยชน์ต่าง ๆ ร่วมกัน จะนำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเอกภาพภายในชุมชน 4. เมื่อใดชุมชนเกิดองค์ความรู้และเห็นคุณค่าของทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น จะนำไปสู่ความหวงแหนในสิ่งเหล่านั้น และ 5. เมื่อใดที่หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านการจัดการทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นจะทำให้ชุมชนเกิดความตื่นตัวและสนใจในประโยชน์ของสิ่งเหล่านั้น ทำให้เกิดแนวความคิดในการที่จะนำเอาวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมมาพัฒนาให้เกิดคุณค่าและมูลค่าอันส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีงามและธำรงรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะ

1.1 ควรมีการศึกษาถึงข้อเสนอวิชาการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความหลากหลายทางวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ และส่งเสริมให้มีการรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาต่อยอดให้เกิดศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในวงวิชาการ และเป็นพื้นที่ต้นแบบในการศึกษาดูงานในอนาคต

1.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อและสรรพคุณทางยาของสมุนไพรบริเวณชุมชนบ้านวังหอน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดเป็นแผนงานประจำปีและแนวทางการพัฒนาด้านวัฒนธรรมในการอนุรักษ์และฟื้นฟู ประเพณีและวัฒนธรรมเพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและพัฒนาไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้คงอยู่กับชุมชนตลอดไป

Reference

- Chat Thipnat Supha , Pornpilai Lertwit. 1998. **Thai Village Culture.** Creative Publishing Company Limited. (in Thai)
- Direk Patmasirawat and others. 2004. **Survey of knowledge status and ways to develop cultural capital and local wisdom for human resource development: research progress report no. 1.** Phitsanulok: Faculty of Management Science and Information Science. Naresuan University.
- KaHom, Wandee, ThaTa. 2015. Cultural capital and local wisdom To create participation in the management of natural resources and the environment of Ban Tamama community Buriram province. **Journal of Environmental Management Year 11, Issue 2, 2015. 57.** (in Thai)
- Kutchapon Chanpetch and Pitak Siri Wong . 2016. **Integrating cultural capital into a creative tourist destination With the process of community participation: a case study of Ban Chak Waeng community Bang Lamung District Chonburi province.** Faculty of Management Science Silpakorn University Phetchaburi Information Campus. (in Thai)

- Mankhong, A. 2017. **The role of cultural capital and community economic development A case study of communities in Ban Toon Subdistrict, Mueang District, Phayao Province.** Faculty of Humanities and Social Sciences Lampang Rajabhat University. (in Thai)
- Patmasiriwat, D .2006. **Wisdom and cultural capital and economic value creation: the role of government and local institutions to support the sufficiency economy and cultural capital.** (in Thai)
- Pariwat DhammaPrichaikorn , Krisada Phinsri. 1990. **Art of Ceramics in Thailand.** Bangkok: Osotspa Ltd. (in Thai)
- Pongpis, S. 2008. **Concept of local development strategy.** Bangkok : Wisdom. (in Thai)

Department

- Charan Rakkumnumnak (Interviewer), Kwanruen Bunkobkaew (Interviewer), at House No. 14/1, Village No. 5, Ban Wanghon Subdistrict, Wang Ang Subdistrict, Cha-uat District, Nakhon Si Thammarat Province, on 8 January B.E. 2014.
- Saraphi Naklieng (Interviewer), Kwanruen Bunkobkaew (interviewer), at House No. 22, Village No. 5, Ban Wanghon Subdistrict, Wang Ang Subdistrict, Cha-uat District, Nakhon Si Thammarat Province on 22 August 2013

Samang Paajit (Interviewer), Khwanruen Bunkobkaew (interviewer), at house no. 56, Village No. 5, Ban Wanghon Subdistrict, Wang Ang Subdistrict, Cha-uat District, Nakhon Si Thammarat Province on 8 January 2014.

Aranya Thongsang (Interviewer), Kwanruen Bunkobkaew (Interviewer), at House No. 25/2, Village No. 5, Ban Wanghon Subdistrict, Wang Ang Subdistrict, Cha-uat District, Nakhon Si Thammarat Province, on 2 October 2013

Udom Thong Buri (Interviewer), Kwanruen Bunkobkaew (interviewer), At House No. 17, VillageNo. 5, Ban Wang Huon, Wang Ang Subdistrict, Cha-uat District, Nakhon Si Thammarat Province, on 23 August 2013.